

УДК 792.57:792.73

Яна ШЕЛЕЙКІС, старший викладач кафедри хореографії та мистецтвознавства Львівського державного університету фізичної культури ім. Івана Боберського, керівник гуртка-методист Народного художнього колективу ансамблю танцю «Серпанок» ЦТДЮГ;

Валентина ВАРТОВНИК, Заслужений працівник культури України, відмінник освіти України, методист вищої категорії, керівник та балетмейстер-постановник Народного художнього колективу ансамблю танцю «Серпанок» ЦТДЮГ, член Національної спілки хореографів України, доцент кафедри хореографії та мистецтвознавства Львівського державного університету фізичної культури ім. Івана Боберського

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ У ХОРЕОГРАФІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ

Простежено основні принципи формування творчої особистості дитини у хореографічному колективі. Проаналізовано використання традиційних та інноваційних підходів у розвитку креативності та творчості.

Ключові слова: творчість, особистість, розвиток, педагогічні інноваційні технології, хореографічний колектив.

Мистецтво хореографії - явище загальнолюдське, що має багатомісячну історію розвитку. В основі його походження лежить непереборне прагнення людини до ритмічного руху, потреба висловити свої емоції засобами пластики, гармонійно зв'язуючи рух і музику.

Виховання дітей засобами танцювального мистецтва допомагає всебічному розвитку особистості дитини, вчить її знаходити в танці естетичну насолоду. Тому, робота в цьому напрямку є важливою ланкою в педагогічному процесі. Форми і методи педагогічної роботи можуть бути різними і залежать від характеру і спрямованості творчої діяльності колективу.

Специфіка хореографічного мистецтва визначається його багатогранним впливом на людину, що зумовлено самою природою танцю як синтетичного виду мистецтва. Впливаючи на розвиток емоційної сфери особистості, удосконалюючи тіло людини фізично, виховуючи через музику духовно, хореографія допомагає набутти впевненості у власних силах, дає поштовх до самовдосконалення, до постійного розвитку. На різних етапах свого розвитку людство постійно зверталось до танцю як до універсального засобу виховання тіла і душі людини, засобу гармонізації виховання особистості.

В умовах інноваційних процесів, що відбуваються сьогодні в суспільстві, розвитку творчої особистості дитини приділяється особлива увага, оскільки творчість лежить в основі формування, підготовки та здійснення сучасних нововведень у будь-яких сферах життя. Розвиток творчої особистості може відбуватися в різних сферах суспільного життя, в тому числі і під час занять в хореографічному колективі. Хореографічне мистецтво, як важливий компонент сучасної культури, є сферою безпосереднього контакту творчого досвіду особистості з великим художнім і естетичним досвідом, накопиченим як у професійному мистецтві, так і в народній творчості [1, с. 16].

Теоретики хореографічної педагогіки А. Тараканова, А. Коротков вважають, що залучення дитини до танцювального мистецтва важливе для її духовного розвитку, формування необхідних моральних якостей та розкриття творчого потенціалу. Танцювальна діяльність сприяє й покращенню фізичного розвитку, формуванню інтересу до рухової діяльності [8, с. 6-7].

Активізація уваги до питань творчості особливо важлива в сучасній соціокультурній ситуації в нашій країні, так як тільки творча людина здатна здійснювати відповідальний соціальний вибір, приймати ефективні рішення в умовах невизначеності і кардинальних перетворень, долати кризові ситуації і всілякі труднощі [5, с. 26].

Більшість авторів вважають, що для кожної особистості творча діяльність є життєвою потребою і для неї найбільш характерним є творчий стиль поведінки. На мій погляд, відмінним показником, який вирізняє творчу особистість є наявність творчих здібностей, які розглядаються як індивідуально-психологічні здібності людини, які відповідають вимогам творчої діяльності і є умовою її успішної реалізації. Творчі здібності пов'язані зі створенням чогось нового, оригінального продукту, з пошуком нових засобів діяльності. Часто поруч з терміном «творча особистість» є термін «креативна особистість». Креативну особистість можна визначити як особистість, яка має внутрішні умови, що забезпечують її творчу активність. Таким чином, можна визначити, що творча особистість це є особистість креативна, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів набуває необхідні для актуалізації творчого потенціалу людини додаткові мотиви особистісних здібностей, що сприяють досягненню творчих результатів в одному або декількох видах діяльності. Важливо, що кожна людина може удосконалювати навички творчого мислення. Для цього необхідно створювати умови для розвитку креативу, тобто повністю використовувати можливості процесу творчості [6, с. 21-22].

Створення умов для розвитку творчої особистості, формування в учасників хореографічного колективу стійкої мотивації до занять хореографією та досягнення ними високого творчого результату можливо з використанням різних методів, як традиційних, так і інноваційних, що особливо актуально на даний час.

Традиційні методи включають методичні рекомендації щодо вивчення танцювальної техніки, побудови і розучування танцювальних комбінацій, загальний естетичний розвиток учасників хореографічного колективу.

Інноваційні методи включають сучасні педагогічні технології розвитку лідерських здібностей, педагогічні аспекти творчої діяльності, методи розвитку міжособистісного спілкування в колективі, інтеграцію в процесі створення колективного творчого продукту танцювального колективу, методи створення мистецького середовища засобами хореографії.

Досвід роботи в Народному художньому колективі ансамблі танцю «Серпанок» Центру творчості дітей та юнацтва Галичини дозволяє запропонувати комплексний метод, до якого входять елементи традиційного та інноваційного підходів для розвитку творчих здібностей особистості.

Комплексний метод це:

- візуальний компонент (наочна подача матеріалу самим педагогом, знайомство з новими танцювальними рухами на основі відеоматеріалів, перегляд ідеальних зразків танцювальної культури);

- теоретичний компонент (пояснення методики виконання рухів з урахуванням вікових особливостей учасників);

- практичний компонент (розучування і опрацювання елементів танцювальної комбінації, закріплення шляхом багаторазового повторення, тренуванням м'язової пам'яті; на практичних заняттях використовується відеозйомка, для роботи на наступному етапі);

- рефлексивний компонент (передбачає звернення до відеозапису практичних занять для аналізу і порівняння, що дозволяє оцінити досягнення та недоліки роботи);

- творчий компонент (передбачає самореалізацію особистості в постановці танцювальної комбінації або танцювального етюду за допомогою власних творчих амбіцій).

У своїй роботі педагог-хореограф повинен прагнути до того, щоб застосовувані ним форми, методи і педагогічні технології відповідали інтересам і потребам особистості учасника хореографічного колективу [7, с. 18-19].

У НХКАТ «Серпанок» займаються хореографією понад 200 дітей різного віку, починаючи від 4 років і до 15 років. Вихованцям підготовчих груп (4-6 років) викладається предмет «Ритміка і танець» (укладач: Заслужений працівник культури України, відмінник освіти України, методист вищої категорії Вартовник В.), що в основі складається з вправ початкової танцювальної та хореографічної підготовки, розвитку загальної музичальності, почуття ритму, робота над артистизмом. Вправи цього предмету повинні виховувати у дітей вміння слухати, сприймати і оцінювати музику, любити й глибоко розуміти її, черпати в її безмежному різноманітті натхнення, радість, підтримку [2, с. 12-22].

Для роботи з молодшими учасниками хореографічного колективу доцільно застосовувати ігрові технології навчання. При цьому враховувати анатомо-фізіологічні та психологічні особливості учасників даного віку і брати до уваги те, що провідною діяльністю є гра. В даному випадку мова йде не тільки про використання гри для розрядки і відпочинку, а про те, щоб розкрити і далі розвинути творчу особистість, засобом наміченої педагогом мети [3, с. 8].

Так, у своїй роботі з даною віковою групою використовується методика проведення нетрадиційних занять у формі казок. На прикладі такого заняття можна простежити, як традиційні хореографічні «па» набувають форми у вигляді тварин, рослин, явищ природи, предметів, що допомагає їх зробити зрозумілишими, цікавішими, а також розвиває уяву і емоційність, закладає витoki творчості в учасників. Саме в такій творчій роботі в учасників хореографічного колективу закріплюються інтерес, задоволення і професійні якості, такі як виворотність, гнучкість, розтяжка, м'язові відчуття руху та ін.

Молодша група ансамблю представлена дітьми від 7 років до 9 років. Малюнок танцю ускладнюється, з'являються хореографічні постановки, що

вимагають більш технічної танцювальної підготовки, гнучкості, пластичності, точності та виразності виконання рухів. Наприклад: Поліський танець «Веселуха», Подільський танець «Кривуляк», Прикарпатський танець «Веселі коломийки», що відрізняються ускладненням танцювальних елементів регіональної спрямованості. Від учасників вимагається вправність, координація рухів, злагодженість і відповідальність за себе і партнера по танцю.

Корисний спільний перегляд і спільне обговорення концертних програм, вистав як професійних, так і аматорських колективів. Проведення аналізу концертних виступів самого колективу. Педагог-хореограф повинен зупинитися як на позитивних, так і на негативних моментах виконання. Важливо приділити увагу кожній дитині, враховуючи її індивідуальні особливості характеру. Вчасно сказане добре слово, підтримка, влучне зауваження, багато в чому допоможуть розкрити здібності дітей [4, с. 31].

Одним з ефективних методів розвитку творчості у дітей і молоді також є створення хореографічних постановок на основі сюжетів казок. Так, у НХКАТ «Серпанок» традиційним є проведення зимових казок, які розкривають сюжет та зміст вибраної казки засобами хореографічної лексики. Робота будується наступним чином: учасники хореографічного колективу самостійно знаходять казки, які, на їхню думку, можна наблизити до заданої теми і мимоволі вибирають цікаві образи для хореографічних героїв. Творча уява, довільність і потреба самостійно діяти утворюють зовсім інший підхід вихованця до занять хореографією. Виникає активність в пошуку нових сюжетів та персонажів. А для хореографії - це створення танцювальних номерів та постановок, інтерес до яких не вичерпується довгий час.

Отже, створення хореографічних образів з учасниками хореографічного колективу процес творчий і захоплюючий. Тільки той хореограф відчуває труднощі в створенні танцювальних номерів, який не цікавиться рівнем творчого мислення своїх вихованців. Лише колективний підхід, зацікавлення всіх дітей, допоможе знайти образне втілення улюблених сюжетів і персонажів, а найголовніше - залучити дітей у творчу атмосферу розвитку особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бовіна І. Б. Теорія соціальних уявлень: історія та сучасний розвиток. *Соціологічний журнал*. 2010. № 3. 16 с.
2. Вартовник В. О. Навчальні програми з хореографічного мистецтва для позашкільних навчальних закладів. Л.: Сполом, 2013. С. 12–22.
3. Вікова та педагогічна психологія: Дитинство, видавництво, юність. М. : Академія, 2000. 8 с.
4. Голдрич О. С. Хореографія : посіб. з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю. Львів : Край, 2003. 31 с.
5. Гончарук Н. П., Сагдеева Г. С. Використання психодіагностики в процесі інтелектуально-розвиваючого навчання. *Вісник КТУ*. 2010. № 12. 26 с.
6. Редін Л. В. Феномен і категорія «творчість» в контексті філогенетичного підходу. *Вісник КТУ*. 2010. № 12. С. 21–22.
7. Тараканова А. П. Система хореографічного виховання у школах і позашкільних закладах : навч.-метод. посіб. К. : ІЗМН, 1996. С. 18-19.
8. Тараканова А. П. Танцюйте з нами. Вінниця : Нова книга, 2010. С. 6-7.